

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910. Första Kammaren. Nr 10.

Fredagen den 25 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Hans excellens herr statsministern *Lindman* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående höjning af pensionsunderlaget för professorerna S. Jolin, grefve C. T. Mörner och O. M. Ramström.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Upplästes två inkomna läkarintyg, så lydande

Ledamoten af Första kammarens bevillningsutskott Frih. *N. Trolle*, som lider af Colitis ac., är t. f. däraf tillsvidare hindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar
Stockholm d. 23/2 1910.

C. Flensburg,
Med. Dr.

Att ledamoten af Riksdagens första kammare Häradshöfding *H. Rogberg*, på grund af sjukdom (Influenza) är under de närmaste dagarna oförmögen att närvara vid riksdagens förhandlingar — intygar
Stockholm den 23 febr. 1910.

L. T. Remahl,
leg. läkare.

Anmäldes och bordlades Första kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning af väckt motion om skrivelse till Konungen med begäran om ändrade bestämmelser för trafik med automobiler.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, nr 18, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lagar, innefattande ändring dels i gällande stadganden om nattvardsgång, dels i 2 kap. 3, 4 och 8 §§ kyrkolagen, dels ock i 2 kap. 13 § samma lag.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll så lydande:

År 1910 den 23 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Berndt Fridolf Engelbrekt Hasselrot, 45 röster,

herr häradshöfdingen Ernst Håkansson, 1 röst,
i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Berndt Fridolf Engelbrekt Hasselrot blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

Philip Klingspor.

Karl Staaff.

J. H. Dieden.

B. P. Ersson.

År 1910 den 23 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr häradshöfdingen Ossian Berger, 45 röster,

herr häradshöfdingen Ernst Håkansson, 1 röst,
i följd hvaraf herr häradshöfdingen Ossian Berger blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

Philip Klingspor.

Karl Staaff.

J. H. Dieden.

B. P. Ersson.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valda, dels till skrifvelse till Konungen, med anmälan om de verkställda valen, dels ock till den paragraf därom, som borde införas i riksdagsbeslutet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 23 innevarande februari bordlagda

utlåtanden nr 3 och 4 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 7 och 13.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den under sammanträdet aflämnade Kungl. propositionen.

Afgåfvos följande motioner:

nr 49, af herr *Wijkander*, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar m. m.; och

nr 50, af grefve *Lagerbjelke*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag, m. m.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första kammarens tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 skulle sättas främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3.19 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 26 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Malm* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående beredande af pension från allmänna indragningsstaten åt förre fästningsbyggnadsarbetaren Carl Olofsson;

2:o) angående beredande af pension från allmänna indragningsstaten åt förra fästningsbyggnadsarbetaren Frans August Andersson;

3:o) angående beredande af pension från allmänna indragningsstaten åt förra köksförestånderskan vid garnisonssjukhuset å Karlsborg Anna Mathilda Hermansson; och

4:o) angående beredande af pension från allmänna indragningsstaten åt gevärshandtverkaren vid Västernorrlands regemente Erik Petter Wågberg.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning af väckt motion om ett anslag af 5,000,000 kronor att utlånas till kommuner för anordnande af nödhjälpsarbeten;

nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af nytt ridhus vid krigsskolan å Karlberg; och

nr 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lön och dagaflöning åt en gevärshandtverkare öfver stat vid Kronobergs regemente;

lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för kvinna att innehafva klockarbefattning;

nr 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af eller tillägg till 154 § utsökningslagen;

nr 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af möjlighet för vissa samhällen att på mindre betungande villkor med full äganderätt komma i besittning af gatumark, som upplåtits till allmänt begagnande;

nr 12, i anledning af väckt motion om ändring af bestämmelserna angående förfarandet vid exekutiv auktion å fastighet på landet m. m.;

nr 13, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen i fråga om afskaffande af biskops själfskrifna utöfvande af eforsämbete; och

nr 14, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 26 mom. 1 i lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster; äfvensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af fem lägenheter från förra mönsterskrifvarbostället $\frac{1}{2}$ mantal Naum nr 5 Ödegård och $\frac{1}{2}$ mantal Naum nr 6 Anders Larsgård i Skaraborgs län;

nr 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra sergeantsbostället Risabo nr 1 jämte Risabo nr 2, en utjord, i Jönköpings län;

nr 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra ryttmästarbostället Stora Lund nr 1 och 2 i Östergötlands län;

nr 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Rådmansö församling af ett område från Rådmansö kungsgård nr 1 i Stockholms län;

nr 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af de å förra militieboställena 1 mantal Vä nr 6 och 7 samt 1 mantal Vä nr 10 och 38 äfvensom komministersbostället 1 mantal Vä nr 44, allt i Kristianstads län, belöpande andelar i en Vä byamän tillhörig samfällighet;

nr 27, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra barberarbostället Åsby nr 5 Östra Norrgård jämte Åsby nr 6, en åker, i Östergötlands län;

nr 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af visst område från förra pukslagarbostället Säfvared nr 9 Sven Torstensgård i Skaraborgs län;

nr 29, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af fem till förra mönsterskrifvarbostället Hörby nr 7, 9, 14, 20 och 22 i Malmöhus län hörande lägenheter; samt

nr 30, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett område från förra fältväbelsbostället Holmestad Stommen nr 1 i Skaraborgs län.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Wijkanders* nästlidne dag bordlagda motion, nr 49, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den af grefve *Lagerbjelke* under gårdagen väckta och då bordlagda motion, nr 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag, m. m.

Föredrogs men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran Första kammarens tillfälliga utskotts sistlidne dag bordlagda utlåtande, nr 2.

*Ang. ändrad
lydelse af vissa
§§ i lagen om
val till Riks-
dagen.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 23 och 25 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 3, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 7 och 9 §§ i lagen om val till Riksdagen.

Med anledning af en inom Första kammaren af herr *von Friesen* i ämnet väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 9, hade utskottet i förevarande utlåtande på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga ändrad lydelse af 7 och 9 §§ i lagen om val till Riksdagen den 26 maj 1909, i enlighet med hvad utskottets utlåtande utvisade.

Herr *von Friesen*: Det kanske förvånar kammaren, att jag här uppträder, då utskottet tillstyrkt den af mig väckta motionen i alla väsentliga delar och då jag icke har något att erinra mot de ändringar i densamma utskottet föreslagit. Men saken är den att det är ganska brådskande med att dessa ändrade bestämmelser blifva gällande enär de borde tillämpas redan vid de val till landsting, hvilka snart skola ske öfverallt i landet. Någon föreskrift om när de ändrade bestämmelserna eventuellt skola träda i kraft är ej här föreslagen; den blef af mig bortglömd och det är detta förbiseende, som nu skulle repareras. Nu förhåller sig så, att i lagen den 1 juni 1894 stadgas att »i svensk författningssamling införd lag eller annan allmän författning, i hvilken icke blifvit utsatt viss tid, hvarifrån den kommer att gälla, eller af hvars lydelse icke framgår, att den genast efter utfärdandet länder till efterrättelse, skall träda i kraft fyra veckor efter den dag, då lagen eller författningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit». Det skulle alltså, om man nu ej inför något särskildt stadgande i förevarande hänseende, dröja fyra veckor efter promulgerandet, innan de nu ifrågakvarande bestämmelserna finge tillämpas, men då äro kanske de nyssnämnda viktiga valen redan förrättade. Detta gäller ju egentligen icke de bestämmelser, som föreslås i det första betänkandet, utan snarare dem, som afses i de följande, men jag hemställer i allt fall, att äfven här måtte göras ett så lydande tillägg: dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet.

Herr *Nyström*: Jag ber att för min del få instämma i det nyss framställda yrkandet. Inom konstitutionsutskottet hade vi vid ärendets behandling den saken alldeles klar för oss,

att de ifrågavarande ändrade bestämmelserna skulle träda i kraft omedelbart efter promulgerandet och detta just af de skäl, motionären nyss framhållit. Jag tillåter mig därför att få hemställa om bifall till hans förslag.

Ang. ändrad lydelse af vissa §§ i lagen om val till Riksdagen.

(Forta.)

Herr Gezelius: Jag tillåter mig framställa ett annat yrkande med anledning af hvad som förekommit under debatten, nämligen återremiss till utskottet. Jag anser att det kan diskuteras, huruvida en sådan utvidgning af ett framlagdt lagförslag som det först nu föreslagna tillägget till motionen om utsträckning af tiden för lagändringens tillämpning bör på yrkande af en enskild ledamot i kammaren — jag fränser här att yrkandet gjorts af motionären — antagas. Jag fruktar för konsekvenserna, om en dylik praxis skulle göra sig gällande. För konstitutionsutskottet möter däremot, såvidt jag kan förstå, ej något formellt hinder att af eget initiativ här upptaga den föreslagna tilläggsbestämmelsen om lagändringens trädande i kraft, hvaregenom skulle förekommas de praktiska olägenheter som af motionären påpekats, såsom en följd af den anmärkta bristen hos lagförslaget.

I sådant syfte upprepar jag mitt yrkande om återremiss.

Herr Nyström: Jag får bekänna, att jag icke kan riktigt fatta den föregående talarens resonnemannang. Icke ligger det väl i motionärens nyss gjorda hemställan någon utvidgning af det af honom framställda lagändringsförslag. Ändringarna innehållas i de upplästa paragraferna, uti hvilka icke föreslagits någon som helst utvidgning utöfver hvad motionären föreslagit. Här är blott fråga om när lagändringen skall träda i kraft, och jag kan ej finna att den frågan på minsta sätt rör själfva ändringsförslaget.

Jag får alltså fortfarande biträda det af motionären gjorda yrkandet.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels, af herr *von Friesen*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att ett slutstadgande tillades af följande lydelse: »Dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet», dels ock, att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af hvad utskottet hemställt samt vidare enligt nyssnämnda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr *von Friesens* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 23 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 4, i anledning af väckta motioner med förslag till ändrad lydelse af §§ 25 och 28 i förordningen om kommunalstyrelse i stad, §§ 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt §§ 6 och 8 i förordningen om landsting.

Med anledning af tre särskilda, inom Första kammaren af herr *von Friesen* därom väckta, till konstitutionsutskottets behandling hänvisade motioner, nr 10, 11 och 12, hade utskottet i föreliggande utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta ändrad lydelse

a) af §§ 25 och 28 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

b) af §§ 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; och

c) af §§ 6 och 8 i förordningen om landsting den 21 mars 1862; samtliga dessa ändringar af det innehåll, utskottets utlåtande utvisade.

Punkten a).

Herr von Friesen: Jag hemställer, att äfven här måtte ett liknande tillägg göras: »dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet».

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad biföll kammaren på gjord proposition hvad utskottet i förevarande punkt hemställt med den ändring, att ett slutstadgande tillades af följande lydelse: »Dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet».

Punkten b).

Herr von Friesen: Äfven här skall jag be att få göra samma tillägg: »dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet».

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren på gjord proposition biföll utskottets i punkten gjorda hemställan med tillägg af ett slutstadgande af enahanda lydelse, som vid punkten a) här ofvan.

Punkten c).

Herr von Friesen: Jag tager mig friheten slutligen yrka, att äfven här samma tillägg måtte göras: »dessa ändrade bestämmelser träda i kraft genast efter utfärdandet».

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets hemställan med tillägg af samma slutstadgande, som vid punkterna a) och b) antagits.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 23 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande nr 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 5 och 6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 64) hade herr *G. Kobb* och friherre *E. Palmstierna* föreslagit, att Riksdagen, under framhållande af önskvärldheten af en årlig finansstatistik och med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes taga frågan därom under närmare ompröfning samt därefter till Riksdagen afgifva detaljeradt förslag i ämnet, måtte på extra stat för år 1911 bevilja ett förslagsanslag å 14,000 kronor för anordnande af en finansstatistik inom finansdepartementet.

*Ang. ifrågasatt
anslag för an-
ordnande af en
finansstatistik.*

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt, att herr Kobbs och friherre Palmstiernas förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Nyström: Då jag var en af de motionärer, hvilka på sin tid i Riksdagen väckte det förslag, som framkallade riksdagsskrifvelsen den 16 maj 1903 i fråga om viss utredning i afseende å vår officiella statistik, ber jag att få yttra ett par ord i denna punkt.

I denna riksdagens skrifvelse finnes egentligen ingenting sagdt om att statistiken borde centraliseras. Visserligen står

Ang. ifrågasatt
anslag för an-
ordnande af en
finansstatistik.

(Forts.)

där, att man borde söka åstadkomma »största möjliga enhet och planmässighet», och där uttalas önskvärdheten af en mera fackmässig organisation af Tabellkommissionen etc., men det var naturligtvis hvarken motionärernas eller riksdagens mening, att det förslag, vi då framställde, skulle vara till hinder för statistikens utveckling under den tid, som förginge, innan kommittén kunde hinna bli klar med sitt arbete.

Nu har det emellertid, särskildt vid detta tillfälle, visat sig att man anser kommitteutredningen rent af vara ett sådant hinder för en ändamålsenlig utveckling af det statistiska arbetet.

Jag kan för min del ej finna att det ligger någon reson uti ett sådant sätt att uppfatta kommitténs uppgift. Men då, såsom motionärerna framhållit, finansstatistiken just i våra dagar har en alldeles särskildt aktuell betydelse, skulle jag velat hålla före, att utskottet handlat klokare om det tillstyrkt bifall till motionen, och ehuru jag visserligen har föga tilltro till att kammaren skulle emot utskottets afstyrkande hemställa vilja afvika från denna, kan jag dock ej underlåta att här framställa yrkande på bifall till den väckta motionen.

Herr Fahlbeck: Som jag var ledamot af det tillfälliga utskott, hvilket år 1903 behandlade detta ärende, och jag hade utskottets uppdrag att vid afgifvande af dess betänkande föra pennan, skall jag be att här få taga till orda i denna sak.

Naturligtvis kunde man ej gå en kommande utredning i förväg, men just i afseende på frågan om statistikens centralisering eller icke-centralisering var uppfattningen klar, hvilket också fick sitt uttryck i utskottets betänkande och därefter i riksdagens skrifvelse.

Jag tillåter mig uppläsa de punkter, som närmast här komma i fråga.

Sedan i Riksdagens skrifvelse först närmare redogjorts för nu gällande förhållanden, heter det: »Beträffande de åtgärder, som borde vidtagas till afhjälpan af den svenska statistikens nuvarande stora brister, skulle naturligtvis den mest genomgripande vara att, med vissa undantag, såsom post-, telegraf- och järnvägsstatistiken, sammanföra alla grenar af den officiella statistiken till ett enda ämbetsverk, statistiska centralbyrån. Därigenom skulle äfven det viktiga syftmålet, att den statistiska fackinsikten finge komma till sin fulla rätt, tillgodoses. Utom nämnda utväg kan äfven en annan, mindre betydande, men därför ej överksam, påtänkas, nämligen den i motionerna framhållna, att, med bibehållande af den nuvarande yttre fördelningen af landets statistik, söka åstadkomma en större samverkan mellan dess olika grenar samt en mera fackmässig ledning af densamma.» Och så kommer en utredning af denna andra

»mindre betydande» utväg, som kan påtänkas och hvilken skulle bestå i en reformering af den statistiska tabellkommissionen med bibehållande i det stora hela af den befintliga decentralisationen.

*Ang. ifrågasatt
anslag för an-
ordnande af en
finansstatistik.*

(Forts.)

Det är alldeles uppenbart redan af detta, att hvad riksdagen ansåg vara den förnämsta och bästa utvägen att afhjälpa bristerna i vår statistik, det var just centraliseringen af det statistiska arbetet. Men, om man icke ville genast taga denna, kunde man tills vidare slå in på en annan, den »mindre betydande». Emellertid ansåg jag för min del redan då och anser allt jämt, att för denna »mindre betydande» väg bör man taga sig till vara.

Detta är visserligen en sak, som egentligen ej hör hit, men jag kan i allt fall icke underlåta att med anledning af den föreliggande motionen och hvad den föregående ärade talaren yttrat påpeka följande.

Det är att börja med alldeles uppenbart, att en tidsenlig utveckling af vår svenska statistik — någonting som är absolut nödvändigt, då vi här befinna oss mycket på efterkälken — skulle blifva långt dyrbarare genom decentralisation af statistiken som hittills än genom att centralisera den — förutsatt att man vill uppnå samma arbetseffekt. Därom kan icke råda det ringaste tvifvel. Men vidare. Ur rent organisatoriskt administrativ synpunkt — hvad vore väl detta, att under finansdepartementet hafva först en stor statistisk centralbyrå och sedan därjämte en liten statistisk byrå under egen byråchef naturligtvis samt med en större eller mindre personal! Det vore väl en alldeles afvita organisationsform. Och sist och slutligen, hvad ville det säga, att riksdagen nu skulle besluta en åtgärd, sådan som motionärerna föreslå, utan att afvakta det resultat, hvartill den kommitté kan komma, hvilken nu sitter och arbetar och som redan innevarande år, det kan jag försäkra, blir färdig med sitt arbete? Det har väl aldrig händt, att riksdagen under sådana förhållanden godkänt en motion af detta slag. På nu anförda skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 10 och 11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 12—15.

Lades till handlingarna.

Punkten 16.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 17—19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20 och 21.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

*Om understöd
till främjande
af svensk hem-
slöjd.*

I två sammanstående motioner, väckta den ena (nr 31) i Första kammaren af herr *H. Fahlén* och den andra (nr 62) i Andra kammaren af herrar *A. J. Hagström* och *C. J. Öberg*, hade föreslagits, att Riksdagen måtte anslå ett belopp af 15,000 kronor att enligt af Kungl. Maj:t fastställda särskilda bestämmelser såsom understöd tilldelas i landet verkande lokala föreningar för främjande af svensk hemslöjd.

Utskottet hade på åberopade grunder hemställt, att herrar *Fahléns* samt *Hagströms* och *Öbergs* ofvanberörda motioner icke måtte vinna riksdagens bifall.

Herr *Fahlén*: Den fråga, som här föreligger, är, såsom jag också anfört i motionen, en jämförelsevis liten fråga. Men det vill nästan synas, som om utskottet i sitt utlåtande gjort den mindre, än den i själfva verket är.

Hufvudsyftet med den verksamhet, hvarom här är fråga, är först och främst att väcka och uppmuntra en hemslöjd »för hem och härd» med roten i befolkningens egen gamla kultur. I detta hänseende är helt visst mycket försummadt, och minna från förgångna tidens handslöjd och dess konstnärliga alstring blifva lätt utplånade, därest icke något göres för att uppsamla och bevara desamma. Detta kan förvisso icke ske annorledes än genom personer, hvilka lefva bland och hos folket och oegennyttigt hänge sig åt en sådan verksamhet. I den mån denna verksamhet vidgas, öppnas blicken för värdet af den gamla hemslöjd, som förr var allmän, men i senare tider dött bort och ersatts af osmakligt och värdelöst kram från närmare eller fjärrare handelsbod. Att väcka och vidmakthålla folkets kärlek till det egna hemmet, att skapa ett lefvande intresse, att arbeta och sträfva för detta hem, som är förutsättningen för den hemmets lycka, som nu så ofta saknas — det är det första mål, hvartill de lokala hemslöjdsföreningarnas verksamhet syftar. Att i detta arbete få den stora allmänheten med sig är hvad man

önskar och hvad som erfordras för att lyckas i detsamma. Huru mycket värdefullare både ideellt och materielt skulle icke de flesta af våra svenska hem vara, om de vore skapade och ordnade genom den egna handens arbete i stället för att, som nu så ofta är fallet, vara inrättade med tillhjälp af mången gång utifrån hämtade, underhaltiga och osmakliga artiklar?

Utskottet säger nu: »De särskilda intressen, denna verksamhet i främsta rummet afser att befrämja, äro emellertid inom landets olika delar af så skiftande beskaffenhet, att landstingen och hushållningssällskapen eller eventuellt kommunerna synas vara bäst skickade att bedöma de understöd, som på de olika orterna böra för ändamålet utgå.»

Detta är riktigt endast delvis. Med den syn jag har på saken och hvilken jag nyss med några ord sökt antyda är det intresse, som härmed afses att främjas, i stort sedt detsamma såväl på den ena som den andra orten. Den stora uppgiften att samla de så att säga provinsnationella särmerkna från gången tid och på dessa bygga en ny, på naturlig väg mer och mer utvecklade själfverksamhet synes mig icke kunna annorlunda betecknas än som i verklig mening fosterländsk och därför väl värd att af statsmakterna hägnas och stödjas.

Sant är visst, att detta stödjande bör i främsta rummet ankomma på de lokala institutionerna, företrädesvis landsting och hushållningssällskap, men — som jag i min motion tillåtit mig anmärka — äro dessa så betungade med anslag för hvarjehanda allmännyttiga ändamål, att deras understöd långt ifrån kan påräknas i hela den utsträckning, som behofvet kräfvär.

Ett andra mål för hemslöjdföreningarnas verksamhet, men icke det första, är att bereda afsättning för de alster af hemslöjd, som erbjudas för sådant ändamål, d. v. s. att för personer, som däraf äro i behof, skapa förvärfsmöjligheter. Härom säger utskottet, att sådan afsättning kan lättast ske genom föreningen för svensk hemslöjd. Jag beklagar att i denna del vara af annan uppfattning än utskottet. Äfven för denna verksamhetsgren fordras nog, att densamma omhänderhafves af personer i de olika orterna, med dessas förhållanden fullt förtrogna.

För att rätt kunna bedöma de i statsrådsprotokollet anförda siffror rörande berörda förenings handelsomsättning under de två sista åren skulle vara önskligt att veta, huru mycket af uppgifna omsättningssumman belöper på omkostnader, transporter, arbete, såsom målning, stoppning och dylikt, som i en hel del och jag tror de flesta fall utförts å verkstäder i Stockholm, och huru mycket som kommit tillverkaren tillgodo.

Då jag talar om hemslöjdsverksamhet, kan jag icke underlåta att erinra om sommarens utställning i Stockholm och om de olika provinsutställningarna vid densamma. Var det inte just

Om understöd till främjande af svensk hemslöjd.
(Forts.)

Om understöd
till främjande
af svensk hem-
slöjd.
(Forts.)

dessas, som inom hemslöjdens område ådrogo sig — och detta med all rätt — den största uppmärksamhet?

Utskottet anför slutligen ett tredje skäl till sitt afstyrkande, nämligen nödvändigheten af statsutgifternas begränsning. Jag ville gärna antaga, att detta är det hufvudsakligaste, ehuru det kommit i sista rummet. Och ehuru det har synts mig, att den af mig äskade summan vore så blygsam, att den trots detta skäl skulle kunna med hänsyn till den stora sak det gäller — att ena vårt folk att inom de olika orterna samverka för ett stort ideellt mål, att skapa och vidmakthålla en större kärlek till hem och härd och ett ökad värde åt den egna handens arbete samt att bereda utkomstmöjlighet åt mången, som däraf är i behof — jämföras med t. ex. det stora anslaget till det frivilliga skytteväsendet, anslaget till föreläsningsverksamheten, som vi i onsdags beviljade, m. fl. dylika anslag, så anser jag mig böra böja mig för detta sista skäl — statsutgifternas begränsning — och har alltså, herr talman, icke något yrkande.

Men jag vågar uttala den förhoppningen, att, då detta skäl icke längre föreligger, Riksdagen skall finna anledning att komma nu ifrågavarande, af folket själfvt omhändertagna och uppburna verksamhet till hjälp och understöd.

Herr von Oelreich: I utskottets motivering för afslag finner man med glädje, att utskottet har funnit syftemålet med de lokala hemslöjdsföreningarnas verksamhet behjärtansvärd, om man och måste beklaga det resultat, hvartill utskottet har kommit. Det är nog icke fullt så, som utskottet äfven i samma motivering säger och hvilket den föregående talaren redan betonat, att de lokala hemslöjdsföreningarna för sin afsättning äro i väsentlig mån beroende af föreningen för svensk hemslöjd. De få nog själfva sörja för sin afsättning och kunna, vågar jag påstå, endast i mindre mån profitera af samarbete med föreningen för svensk hemslöjd. Frågan är, såsom den föregående talaren har betonat, af en orimligt stor social betydelse, och det har nog också insetts af såväl landsting som hushållningssällskap, hvilka i sin mån understödjade de lokala hemslöjdsföreningarnas verksamhet. Men denna verksamhet har redan utvecklats så, att landstingens och hushållningssällskapens bidrag ej förslå. Det är af den anledningen, som man tänkt sig möjligheten af statsbidrag. Behovet af ytterligare bidrag härrör i förnämligaste mån af nödvändigheten att tillhandahålla materialier och äfven förskott på arbetskostnader till de i hemslöjden arbetande. Nu är det visserligen sant, att de inom de respektive föreningarna åstadkomna bidragen redan verkat rätt mycket, men, som jag nyss sade, det har visat sig omöjligt till följd af de anspråk man har både på landsting och på hushåll-

ningssällskap att kunna i väsentlig mån få dessas bidrag höjda. Utan att i ringaste mån vilja förringa betydelsen af föreningsens för svensk hemslöjd verksamhet är det likväl så, att det samarbete med föreningen för svensk hemslöjd, som andra föreningar kunna draga nytta af, icke är på långt när så stort, som man tror. Under dessa förhållanden hade det varit synnerligen önskvärdt, om det begärda statsbidraget kunnat beviljas, och jag får liksom den föregående talaren uttala min förhoppning, att, om frågan en annan gång återkommer och statsutgifternas beskaffenhet i öfrigt då därtill lämnar tillfälle, denna fråga också måtte blifva af Riksdagen behjärtad.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Rudebeck: Då motionären i frågan själf icke framställt något yrkande, skall jag naturligtvis icke göra det, men jag kan icke låta denna efter min förmening mycket viktiga fråga få passera utan ett uttalande äfven från min sida, synnerligast som jag under en del af min verksamhetstid varit i tillfälle att på nära håll se och bedöma såväl behovet af den åtgärd, hvarom framställning här är gjord, som äfven verkningarna af hvad som redan åstadkommits genom landstingen och genom hushållningssällskapen. Det kan ej annat än synas som ett glädjande tecken, att intresset för hemslöjden åtminstone mångenstädes inom vårt land växer med hvarje år och på en jämförelsevis kort tid kommit rätt långt. Men det är alldeles gifvet, att, om den skall fortfarande så utvecklas, den behöver uppmuntras, och det behöfver gifvas en uppmuntran äfven från *statens* sida, så att i de hemslöjdandes uppfattning ingår äfven den tron, att det är ett samhällsnyttigt åtgörande, för hvilket de verka, och icke blott ett intresse för den bygd de tillhöra. Jag tror för min del, att det intresset skall kunna slappas, om icke staten vill lämna någon medverkan. Jag erkänner det skäl, som statsutskottet har anfört, då det talat om nödvändigheten af statsutgifternas begränsning, ehuru jag på samma gång vill säga, att enligt min mening det nog är på mer än ett håll man skulle kunna taga bort 16,000 kronor och gifva åt det som nu begäres med lika mycken eller kanske större verklig nytta.

När utskottet vidare säger, att för afsättningen, som naturligtvis spelar en så stor roll, man skulle kunna hänvisa till föreningen för svensk hemslöjd, är detta icke fullt riktigt. Sambandet mellan föreningen för svensk hemslöjd och föreningarna i de särskilda orterna är, tror jag, mycket godt, och föreningen för svensk hemslöjd åsidosätter visst icke därvidlag hvad den kan. Men det behöfves något mer. Det är icke nog för om-sättningen, att man har denna förbindelse med den. Det kräfves anordningar i orterna, dessa anordningar i orterna kräfva medel,

Om understöd till främjande af svensk hemslöjd.
(Forts.)

*Om understöd
till främjande
af svensk hem-
slöjd.
(Forts.)*

och för dessa medel behöfver man en större bärkraft än lands-
tingens och hushållningssällskapens, hvilka, såsom jag tror her-
rarne samtliga känna, äro ganska mycket belastade med utgifter
för andra ändamål. Det är af denna anledning, som jag haft
den önskan, att motionärens framställning skulle vinna framgång.

Jag skall, som jag nämnde i början, icke framställa något
yrkande, men jag instämmer med de föregående talarne och in-
stämmer af varmaste intresse i deras uttalade förhoppning, att
Riksdagen icke skall ställa sig afvisande för denna fråga, utan
låta den få vara i ett vänligt minne, då den, som jag hoppas,
en gång återkommer. Jag har intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad
utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 23—29.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30.

Lades till handlingarna.

Punkten 31.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 32 och 33.

Lades till handlingarna.

Punkterna 34 och 35.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36.

Lades till handlingarna.

Punkterna 37 och 38.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40 och 41.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af statuskottets den 23 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 13, i anledning af väckt motion om ändrade villkor för statsbidrag till aflönande af vikarie för småskollärarinnor m. fl. under tjänstledighet på grund af sjukdom m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 23 och 24 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 11, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition ang. upplåtande af en lägenhet från förra fänriksbostället 1 mantal Rödje nr 1 i Östergötlands län,

nr 12, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra hofslagarbostället Svartsmörja nr 1 i Kalmar län,

nr 13, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra mönsterskrifvarbostället Krakstad nr 3 Östergård med Krakstad nr 4, en utjord, i Östergötlands län,

nr 14, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet under förra fältväbelsbostället Hasslösa nr 7 Olof Andersgård i Skaraborgs län,

nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra korpralsbostället Nedre Götala nr 4 Korpralsgård i Östergötlands län,

nr 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra mönsterskrifvarbostället Jussberg nr 2 Norrgård i Östergötlands län,

nr 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra korpralsbostället Tägneby nr 1 Norrgård i Östergötlands län,

nr 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra häradsskrifvarbostället Loringa nr 6 Grefvagarde i Skaraborgs län, och

nr 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett till förra trumpetarbostället Lanna nr 10 Borregård i Skaraborgs län hörande område,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 19 och 22 innevarande februari bordlagda utlåtanden:

nr 4, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning, samt

nr 5, om verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om användandet af s. k. allmänningsskogars afkastning.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 19 och 22 i denna månad bordlagda utlåtande, nr 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om användandet af s. k. allmänningsskogars afkastning.

I en inom Första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion (nr 7) hade grefve *G. E. Lewenhaupt* hemställt om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning, huru och på hvad sätt afkastningen från s. k. allmänningsskogar, företrädesvis i Svea och Göta land, kunde och borde på ett annat sätt än nu sker för det allmännas nytta användas, och att i anledning däraf till Riksdagen framställa de förslag, som en utredning kunde påkalla.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade skäl hemställt, att grefve *G. E. Lewenhaupts* förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve *Lewenhaupt*: Den nu föreliggande frågan är af rätt intrasslad och kinkig beskaffenhet. Det synes också på den motivering och det resultat, till hvilket utskottet kommit, att utskottet icke velat gifva sig något djupare in på frågans innebörd. Och detta kan jag icke undra mycket på, då den har en så egendomlig och lång historia bakom sig.

Uppkomsten af våra häradsallmänningar går, kan man säga, tillbaka till den grå forntiden. Man vet, att det redan på 1600-talet var rätt mycket tvister och orsaker till misshälligheter mellan delägarne om, huru afkastningen af häradsallmänningarna skulle användas. Då hade en hel del skoglösa hemman inom socknarna utsyning på de så kallade allmänningarna, och sådan utsyning fingo äfven boställen. Men allmänningarna användes också till bete.

Så kom man in på 1700-talet. Då klagades det allmänt öfver, att allmänningarna sköttes på ett mindre värdadt sätt. De hemman, som lågo närmast, begagnade betet på allmänningarna, och en hel del hemman, som lågo nära därintill, kunde äfven förskaffa sig virke därifrån, då däremot de hemman, som lågo längre bort, icke blefvo i tillfälle att njuta af allmänningarnas afkastning.

Genom 1734 års lag blef det däremot närmare bestämdt, huru med afkastningen skulle förfaras, och dess bestämmelser ha haft tillämpning under senare delen af 1700-talet. Men man var ändock icke belåten med bestämmelserna om, huru med allmänningsarna skulle förfaras, och detta tog sig uttryck i 1805 års skogsordning, då det bestämdes, att Konungens befallningshafvande skulle hafva tillsyn öfver allmänningsarna.

Så började man att tänka på, huruvida det icke kunde vara lämpligt att använda allmänningsarnas afkastning för häradenas allmänna behof, och det utarbetades en skogsordning, hvori det bestämdes, att det utsynade virket skulle i främsta rummet anslås till boställen, allmänna broar och byggnader inom häradet. På den sålunda inslagna vägen fortsatte man en tid framåt.

Kammarkollegium afgaf 1824 en resolution, hvori det förklarades, att allmänningsarna voro häradet tillhöriga, men att de, efter skeende ansökning för hvarje särskild allmanning, »till in-tressenternas egen disposition gemensamt eller delning socknar eller enskilde hemmansägare emellan, som däri ansåges äga del, upplättes»; de fingo använda afkastningen, sedan dock, naturligtvis, de s. k. allmänna behofven blifvit tillgodosedda. Och det tyckes vara 1824 års skogsordning, som legat till grund för det förfarande med allmänningsarna, som till dato ägt rum.

Ännu i början af förra århundradet och äfven långt in i senare delen däraf var ju jorden det hufvudsakliga beskattningsföremål, som underhöll vägar och tingshus, byggde prästgård och kyrka. Säterierna voro till en del undantagna från dessa skyldigheter.

Vi veta alla, att lagstiftningen i detta afseende blifvit rätt väsentligt förändrad, så att numera allt beskattningsbart kapital inom en kommun inom ett härad deltager i de gemensamma utgifterna för såväl vägar som allmänna broar, tingshus, kyrka, prästgård m. m. Genom nya väglagen har jordbruksfastighet fått sig ålagdt att sörja för vägunderhållet in natura.

Nu vore väl önskvärdt, att en fördelning af afkastningen af dessa allmänningsar kunde ske på det sättet, att då det behöfdes någon större samlad fond eller något större kapital för häradets gemensamma byggnader, detta kapital kunde åstadkommas genom att år för år samla afkastningen af dessa häradsallmänningsar, hvilka rätt allmänt förekomma öfver hela Sverige. Men, som vi alla veta, fördelas numera afkastningen af häradsallmänningsarna vanligtvis hvarje år mellan delägarna, där det låter sig göra, in natura och, där häradsallmänningsarna icke äro så stora, att de gifva en afsevärd utdelning in natura per mantal, pläga delägarna försälja afkastningen och fördela köpeskillingen. Således ha genom dessa förändrade lagstiftningsförhål-

*Om användan-
det af s. k. all-
männingssko-
gares afkast-
ning.*

(Forts.)

Om användandet af s. k. allmänningsskogens afkastning.

(Forts.)

landen å ena sidan vägunderhållet fördelats, så att äfven en del andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet deltaga däri, och å andra sidan har afkastningen af dessa allmänningar kommit enskilda hemmansägare till godo alldeles i strid med det ursprungliga begreppet om användningen af häradsallmänningarnas afkastning.

Jag föreställer mig, att hela denna lagstiftning angående häradsallmänningar och deras afkastning borde underkastas en genomgripande revision och förändras i af mig antydd riktning, ty det är alldeles klart, att om man kunde åstadkomma en kapitalisering af den afkastning, som faller ifrån allmänningarna, och denna finge användas för vägarne, en rätt stor lättnad skulle kunna åstadkommas för de vägunderhållningsskyldige. Genom tillvaron af fonder skulle utan skuldsättning eller tillgripande af andra åtgärder en hel del förbättringar kunna åstadkommas, särskildt beträffande vägarne, som nu vanligen uteblifva i brist på kapital.

Jag har velat bringa denna fråga på tal och visa på hvad sätt den skulle kunna ordnas, men jag har knappast någon förhoppning att, då utskottet varit så enigt om att icke vilja gå in på mitt förslag, kunna få detsamma igenom. Jag skall dock i alla händelser tillåta mig att yrka bifall till min motion.

Herr von Oelreich: Såsom af utskottets betänkande framgår, har i den motion, nr 7, som blifvit till jordbruksutskottet öfverlämnad för behandling, hemställts om skrifvelse till Kungl Maj:t med anhållan om utredning, huru och på hvad sätt afkastningen från s. k. allmänningsskogar, företrädesvis i Svea och Göta land, kunde och borde på ett annat sätt än nu sker för det allmännas nytta användas, och af motionen synes framgå, att motionären härvid förnämligast afsett de s. k. häradsallmänningarna. Uppkomsten af dessa häradsallmänningar sträcker sig långt tillbaka i tiden, och sättet för deras uppkomst torde icke vara lätt att nu utreda, vare sig de uppkommit genom tilldelande af kronojord eller genom afsättning vid storskiften eller på annat sätt. Såsom den föregående talaren angaf, ha nog dessa allmänningar varit utsatta för vexlande skiften och öden, men vården och skötseln af desamma synes dock nu vara på ett tillfredsställande sätt ordnad, synnerligast genom den senaste kungl. förordningen af år 1894. I densamma lämnades bestämda föreskrifter för dessa häradsallmänningars vård, skötsel och förvaltning. Tillika föreskrefs i denna kungl. förordning, att afkastningen från häradsallmänningarna skulle fördelas på delägarna, och delägare äro »de, som inom häradet bygga och bo», efter deras oförmedlade mantal, där ej för särskilda fall blifvit annor-

lunda bestämdt. Delägarerätten synes sålunda för närvarande vara tämligen oomtvistad.

Den afkastning, som häradsallmänningarna lämna, utgår, såsom den föregående talaren sade, dels in natura från en del allmänningar, dels i kontanta medel från andra; dessa kontanta medel tillkomma därigenom att de årliga afverkningarna, som skola verkställas efter fastställd hushållsplan, försäljas på offentlig auktion; de erhållna medlen fördelas, sedan nödiga afdrag, som äfven äro bestämda i den kungl. förordningen, blifvit gjorda, på delägarna. Motionären har emellertid ansett, att ett annat sätt borde tillämpas i afseende å afkastningarnas användning. Han har nämligen föreställt sig, att de kontanta medlen, i stället för att fördelas på delägarna, borde fonderas eller sammanlösas till ett kapital, som sedermera skulle användas för ett allmännyttigt ändamål, för häradets gemensamma gagn och bästa. Såvidt jag kan förstå, möta mot en del af detta motionärens förslag redan nu icke några hinder, nämligen den del af förslaget, som afser att sammanföra de kontanta utdelningarna till en fond, i stället för att fördela dem på delägarna, om delägarna så besluta. Hvad åter vidkommer dessa medels användande till allmännyttigt ändamål, så kan jag för min del icke finna annat, än att det måste ske en total omskrifning af nu gällande bestämmelser, i det att förordnas skulle, att denna en del jordägare tillkommande inkomst, skulle fördelas på alla dem, som inom häradet bygga och bo. Däröfver har motionären dock icke gjort någon framställning. En sådan bestämmelse skulle naturligtvis lända till förfång för dem, som nu anses vara delägare i häradsallmänningarna.

I det förstnämnda fallet synes således någon utredning icke vara behöflig, och hvad beträffar det sistnämnda fallet har det jämväl synt utskottet, att någon utredning härutinnan ej kan förordas, ty därför skulle väl fordras i en särskildt väckt motion gjord framställning om förändring af kungl. förordn. af år 1894. Såsom jag redan nämnt, har motionären icke gjort någon framställning härom.

Det är af dessa nu anförda skäl, som utskottet, då motionen afser att disponera de medel, som nu utgå från häradsallmänningarna, på annat sätt än det, som är genom gällande kungl. förordning bestämdt, och då tillräckliga skäl icke anförts för en så vidt gående förändring, ansett sig icke kunna biträda motionen, utan hemställt, att densamma icke må af Riksdagen bifallas. Och till detta utskottets förslag får jag, herr talman, yrka bifall.

Herr Anderson, Albert: Redan konung Gustaf I förklarade, att allmänningarna hörde Gud, Konungen och Sveriges

Om användandet af s. k. allmänningsskogens afkastning.
(Forts.)

Om användan-
det af s. k. all-
männingsko-
gors afkast-
ning.
(Forts.)

rike till. Sedermera har, i anledning af allmogens ansökan, att häradsallmanningarna finge delas hemmansåborna emellan, Kungl. Maj:t genom resolution den 17 dec. 1734 förklarats sig finna betänkligt att samtycka till denna allmogens ansökning, enär häradsallmanningarna vore kronans tillhörighet. Genom en sådan delning skulle Kungl. Maj:ts disposition öfver allmanningarna upphöra och Kungl. Maj:t ej varda i stånd att hjälpa landet i allmänhet eller hafva utväg till kyrkors, hospitalers, prästgårdars, boställens och andra publika byggnaders underhållande på skoglösa orter, ej heller att hjälpa allmogen eller andra med byggnadstimmer vid påkommande vålded eller till andra tarfvor. Jag har velat anföra dessa ord för att söka visa, att allmanningarna icke äro vederbörande hemmansägares tillhörighet. Allmanningarna hafva icke heller blifvit skattlagda, och vid hemmanens skattläggning har icke heller förmånen att äga del i allmanning inberäknats i skatten eller i deras mantal.

Men intill senare tider ha hemmansägarne i allmänhet varit betungade med skatter. Det är först på de sista tiderna, som hemmansägarne blifvit befriade från grundskatter samt rustning och rotering, hvilka tyngde dem betydligt. Vidare ålåg det hemmansägarne att fullgöra skyldigheten att bygga kyrka och prästgård, att bygga tingshus samt att ombesörja väghållningen. Genom senare författningar ha hemmansägarne fått en ganska väsentlig lindring i dessa besvär. Genom lagen angående väghållningsbesväret den 23 okt. 1891 åligger det äfven inkomsttagarne att bidraga till vägunderhållet. I fråga om byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse är stadgadt genom lag den 5 juni 1909, att därtill skola efter fyrktal alla kommunalt skattskyldiga bidraga, således icke endast hemmansägarne. Genom lag den 5 juni 1909 angående byggnad af kyrka och sockenstuga är också stadgadt, att denna skyldighet skall fullgöras efter fyrktal. Och så är äfven förhållandet med afseende å byggnad och underhåll af prästgård enligt lagen af samma dag.

När jordbruket eller hemmanen genom denna lagstiftning fått en så betydande lindring i sina skyldigheter, är det icke för mycket begärdt, att afkastningen af allmanningarna, i stället för att, såsom förut, tillfalla hemmanen, hädanefter kommer samtliga skattskyldiga till godo.

Jag instämmer således med motionären.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af grefve *Lewenhaupt*, att kammararen, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen. Härefter gjordes propositioner jämlikt

dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 19 och 22 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 21, i anledning af väckt motion om kostnadsfri utstämpling af till försäljning afsedt virke inom skyddsskogsområde.

Om kostnadsfri utstämpling af till försäljning afsedt virke inom skyddsskogsområde.

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion (nr 68) hade af herr *J. Ström* i Transtrand m. fl. hemställts, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring eller sådant förtydligande af § 1 i lagen den 24 juli 1903 angående skyddsskogar, att ägare till skog och skogsmark inom skyddsskogsområde måtte kostnadsfritt få utstämplat där befintligt och för försäljning afsedt virke.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på angifna grunder hemställt, att Riksdagen, i anledning af herr *J. Ströms* m. fl. ifrågavarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af lagen den 24 juli 1903 angående skyddsskogar, att den skogsägare däri medgifna frihet från kostnad för utsyning äfven måtte omfatta kostnad för stämpling.

Reservation hade afgifvits af herrar *A. T. Odelberg, P. Paulson, Aaby A. W. Ericsson, P. O. Lundell, N. Persson, C. G. Barthelsson* och *A. Magnusson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att herr *J. Ströms* m. fl. ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Herr *Odelberg, Theodor*: Första paragrafen i lagen af den 24 juli 1903 angående skyddsskogar har följande lydelse: »För bibehållande af skogar, hvilkas bestånd erfordras till skydd mot flygsandsfält och fjällgränsens nedgående, må efter föregången syn och undersökning konungen förordna, att annan afverkning än till husbehof må äga rum endast efter utsyning, som på statens bekostnad af skogsstatens tjänstemän verkställes»; etc.

På grund af denna bestämmelse har Kungl. Maj:t fastställt gränser för skyddsskogsområdet inom Jämtlands län, och detta område uppgår till omkring 900,000 hektar. Enligt samma paragraf får skog icke afverkas på detta område till afsalu utan föregående utsyning, som kostnadsfritt äger rum genom skogsstatens tjänstemän. Denna bestämmelse har nu af en och annan skogsägare i Jämtland tolkats så, som staten skulle vara skyldig att bekosta äfven den handtlangning, som är nödvändig, då utsyning och utstämpling skall äga rum. Landshöfdingeämbetet i Jämtlands län har godkänt denna tolkning, hvaremot domän-

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

styrelsen och Kungl. Maj:t ogillat densamma och förklarar, att skogsägare skola i detta fall, liksom vid annan utsyning, betala kostnaden för handtlangningen. Det är således icke nu värdt att vidare tala om tolkningen af denna paragraf i detta afseende, då Kungl. Maj:t nu afgjort frågan.

Emellertid har nu utskottet på grund af motion af hr Ström i Transtrand m. fl. hemställt, att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af denna paragraf, att äfven alla kostnader för handtlangning vid utstämpling må bestridas af statsverket. Och utskottet har motiverat denna sin framställning, såsom synes i sista punkten på sid. 4 af utskottets betänkande, på följande sätt: »Då det synes vara öfverensstämmande med billighet och rättvisa, att de enskilda skogsägarna ej drabbas af kostnader för kontrollåtgärder, som föreskrifvits uteslutande i det allmännas intresse, är, enligt utskottets mening en förtydligande ändring af lagen uti ifrågavarande hänseende erforderlig.» Jag bestrider dock, att skyddsskogslagen skulle vara tillkommen uteslutande af statsintresse. Jag vill visst icke bestrida, att denna undantagslagstiftning, liksom all annan sådan på skogslagstiftningens område, vill främja ett statsintresse, ty naturligtvis ligger det i statens intresse, att den mark, som är lämplig att bära skog, äfven gör det, men det måtte väl äfven vara den enskilde skogsägarens intresse, att han på sin mark kan bedrifva ett uthålligt skogsbruk och icke tillåtes att handskas så med sin skogsmark, att den förvandlas till en ödemark. Den enskilde, som sköflar skog på skyddsskogsområde för stundens vinstbegär eller af okunighet på olämpligt sätt företar afverkning, kan icke — han må nedlägga hur stora kostnader som helst — få skogen tillbaka, han kommer till korta i striden mot fjällvindarna. Detta bevisas bäst af de ofantliga områden på tusentals hektar i Jämtland, hvilka blifvit sköflade, och där skogen icke kan växa åter. Det är här således icke bara fråga om ett statsintresse utan nog också om ett enskildt intresse.

Jag förstår under sådana förhållanden icke, hvarför skogsägaren på dessa områden skall hafva en gynnsammare ställning än skogsägare i andra delar af landet, där undantagslagar gälla. Vi hafva först och främst att tänka på lappmarken. Enligt lag får icke den enskilde skogsägaren där hugga något träd till afsalu utan efter utsyning och han skall betala såväl handtlangningskostnaden som en afgift för hvar träd som utsynes med olika belopp, högst 5 öre för träd. Vidare få vi tänka på Norrbottens och Västerbottens läns kusttrakter, där en dimensionslag gäller. Skogsägaren får där hugga träd af vissa dimensioner utan utstämpling, men vill han hugga undermåliga träd till af-

salu — och huru ofta händer icke att man för ett rätt handhafvande af skogen måste hugga sådana träd — måste han underkasta sig utsyning af skogstjänsteman. För det ändamålet skall han släppa till handtlangning och dessutom betala jägmästaren 5 kronor om dagen förutom kost och logi. I fråga om Gottland gälla samma regler som å skyddsskogsområdena. På Gottland får man icke hugga ett träd till afsalu förr än det utsynats. Skogsägaren får här, liksom på skyddsskogsområde, fri utsyning af jägmästare anställd hos skogsvårdsstyrelsen, men all handtlangning skall han betala. Genom lagen om vård af enskilda skogar af år 1903 äro alla enskilda skogsägare underkastade vissa bestämmelser, de få ganska ofta anlita skogsvårdsstyrelsernas hjälp, och understundom måste de betala styrelsernas tjänstemän. Men alltid skola de betala handtlangning.

Skulle man emellertid bifalla hvad utskottet här föreslagit, måste man tänka sig konsekvenserna. Skulle staten betala stämpnings- och handtlangningskostnaderna vid utsyning endast å skyddsskogsområden, blefve det visserligen ej så mycket, ty kostnaderna beräknas till omkring 15,000 kronor om året. Men om staten tar ett sådant steg, kan jag för min del icke finna något skäl, hvarför icke ägare af skog i lappmarken eller i Västerbottens och Norrbottens läns kusttrakter skola erhålla samma förmåner. Riksdagen finge då mycket svårt att motsätta sig en sådan begäran. Men då går det löst på stora summor, minst 70- å 80,000 kronor om året. Vi få äfven tänka på, att det är lättare för den enskilde att anskaffa folk, och säkert bli kostnaderna mycket högre, om staten i stället för den enskilde tar hand om saken.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen, eller att herr Ströms i Transtrand m. fl. motion icke måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd.

Herr Fahlén: Antagandet af den nu ifrågavarande skyddsskogslagstiftningen innebar — hvilket torde vara bekant isynnerhet för de herrar som deltog i denna lagstiftning — en ofantligt stor och hittills okänd inskränkning i den enskildes dispositionsrätt öfver skogen. För att denna inskränkning skulle bli så litet tryckande som möjligt, ansågs då, att inga kostnader för tillämpning af denna särskilda lag borde åläggas skogsägaren. Jag vågar säga detta därför att jag erfarit, att 1896 års kungl. kommitté, på hvilkens förslag denna lagstiftning är byggd, hade denna uppfattning, nämligen att dessa kostnader icke skulle drabba skogsägaren utan allenast statsverket. Jag vågar också tro, att de flesta, som närvaro i denna kammare, då 1903 års lagar antogos, skola vitsorda, att Riksdagen hade samma uppfattning.

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
af ådet virke
inom skydds-
skogsområde.

(Forts.)

Såsom den föregående ärade talaren anförde, blef lagen så affattad, att utsyning sker på statens bekostnad. Vid tillämpning af lagen har en skillnad kommit att uppdragas mellan å ena sidan den åtgärd, som innebär utsyning, och å den andra den, som innebär utmärkande af de träd, hvilka förklaras skola få afverkas. Då förevarande motion behandlades inom utskottets afdelning, hade utskottet tillfälle att inhämta upplysningar af sakkunniga personer, två byråchefer i domänstyrelsen. Till dem riktades den frågan, huruvida en utsyning praktiskt kunde ske utan följande utstämpling. På denna fråga svarades nej. Alltså är skillnaden mellan utsyning och utstämpling mera konstruktiv än praktiskt tänkbar.

Nu har utskottet funnit, att den tillämpning, som lagen fått, icke kan anses öfverensstämma med lagens grund, och att det är billigt och rättvist, då ingen annan utväg finnes, att en ändring i lagen kommer till stånd. Häremot invände emellertid den föregående ärade talaren, att ett bifall till utskottets hemställan visserligen icke skulle i och för sig själf vara så äfventyrligt, då det ju endast är skyddsskogsområdena, hvarom det nu närmast är fråga, men att ett beslut i den riktningen skulle komma att medföra sådana konsekvenser, att Riksdagen framdeles icke skulle kunna afvisa liknande framställningar rörande utsyning och utstämpling i lappmarken samt Norrbottens och Västerbottens läns kusttrakter. Jag kan icke finna, att man kan göra någon jämförelse mellan dessa båda förhållanden. De lagar, som gälla sistnämnda trakter, utsäga nämligen tydligt, att vissa kostnader skola drabba skogsägaren och vissa statsverket. Men det gör icke skyddsskogslagen. Jag tillåter mig fråga: om från 1 § i skyddsskogslagen skulle tagas bort orden: »på statens bekostnad», skulle paragrafen då få annan innebörd än den nu har? Jag tror icke det. Men meningen var väl, att dessa ord skulle hafva någon betydelse, nämligen att garantera skogsägaren frihet från att deltaga i dessa kostnader. Jag anser det nödvändigt att fasthålla denna tanke, och jag har icke kunnat finna annat än att både billighet och rättvisa kräfva, att man vidmakt-håller den ursprungliga tanken om fullständig kostnadsfrihet för skogsägaren. Därför har jag anslutit mig till utskottets majoritet.

Den omständigheten, att i denna skyddsskogslag intet finnes stadgadt om skyldighet för skogsägaren att ansvara för vissa kostnader för utsyningen, synes mig föröfrigt *e contrario* kunna tolkas så, att han icke bör drabbas af några kostnader, eftersom i andra lagar tydligt utsagts, icke blott att han skall vidkännas kostnader, utan ock huru mycket. Det åberopades af utskottets ärade ordförande, hurusom Kungl. Maj:t i ett särskildt ärende gjort ett uttalande angående rätta tolkningen af denna paragraf. Jag ber att — utan att underkänna betydelsen af detta uttalande

— få fästa uppmärksamheten på att detta skett i administrativ väg och såsom svar på en af skogsägare hos vederbörande gjord ansökning att återbekomma medel, som utbetalats för handtlangning i och för stämpling.

En synpunkt, som vid bedömande af denna fråga icke är utan betydelse, är, att denna handtlangning, hvarför kostnaden lägges på skogsägaren, innebär själfva utmärkandet af träden. Jag hemställer, om det är lämpligt och betryggande, att en sådan grannliga sak, som utmärkande af de träd, hvilka i hvarje fall få afverkas, öfverlåtes på en eller flera personer, som ställas till förfogande af den, för hvars räkning utsyning skall ske. Denna stämpningsåtgärd synes mig fastmera vara af den beskaffenhet, att den bör utföras genom skogsstaten och af hos den anställda personer, kronojägare eller andra för uppdraget lämpliga personer. Jämväl från den synpunkten anser jag, att en förändring här bör äga rum.

Medan jag har ordet, skall jag be att få beröra en invändning, som icke gjordes af den första talaren, men under utskottsbehandlingen framhölls såsom skäl mot den begärda lagändringen. Det sades nämligen, att det skulle blifva svårt för tjänstemännen att få folk, därest de icke finge lita till markägaren. Detta synes mig näppeligen vara en betänklighet, som kan tillmätas värde, då i lappmarken, där vederbörande icke hafva skyldighet att hålla manskap för dessa förrättningar, det ändock går mycket bra. Ofta sker utsyningen på enskildas skogar, utan att skogsägaren vet af när förrättningen äger rum. Förrättningen verkställes helt och hållet genom jägmästarens försorg.

Det hufvudsakliga skälet för mig att yrka bifall till utskottets hemställan är, att denna är ett uttryck af oemotsäglich rättvisa och billighet, ett fullföljande af den tankegång, som lagts till grund för ifrågavarande lagstiftning, och att ett beslut i motsatt riktning alltså synes mig stå i strid med hvad rättvisa kräfver. Vid sådant förhållande och på grund af hvad jag haft äran anföra, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Barthelson: Då jag tillhör reservanterna inom utskottet, ber jag att få tillkännagifva skälen för att jag slutit mig till dem.

Den utredning, som utskottet lämnat, torde med skäl kunna sägas vara så godt som ingen, såvida jag rätt uppfattat densamma. Där saknas all utredning om lämpligheten af, att statsverket öfvertager kostnaderna för handtlangning vid utsyning på skydds-skogsområde, och om beloppet af de kostnader, ett sådant öfvertagande skulle föra med sig. Utskottet liksom den siste ärade talaren tyckes stödja sin hemställan uteslutande på sin subjektiva uppfattning i detta fall. Men ett objektivt skär-

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.
(Forts.)*

skådande af förhållandena visa nog ohållbarheten af detta. På sid. 4 i utlåtandet läses följande uttalande af utskottet:

»Då det synes vara öfverensstämmande med billighet och rättvisa, att de enskilda skogsägarna ej drabbas af kostnader för kontrollåtgärder, som föreskrifvits uteslutande i det allmännas intresse, är enligt utskottets mening en förtydligande ändring af lagen uti ifrågavarande hänseende erforderlig.»

Jordbruksutskottets högt ärade ordförande har redan påvisat ohållbarheten af detta ord: »uteslutande.» Jag kan gå längre än han, jag vill påstå, att det är i första rummet markägaren, som har nytta af 1903 års lag angående skyddsskogar. Vi hafva hört 1 § af lagen uppläsa, och af den framgår oförtydligt, att lagen vill, att dessa skogar skola skötas så, att markens produktionsförmåga icke försämras utan snarare förbättras, och så att markägaren därigenom får största möjliga afkastning af sin jord. Att tyda detta som intrång i äganderätten kan jag för min del icke vara med om.

Man talar vidare om rättvisa och billighet, men man får dock härvid icke glömma, att rättvisan väl fordrar, att en skogsägare icke vidtager åtgärder till förfång för sin granne. Och en sådan åtgärd vidtager han, om han å skog i fjällbyggden hugger ned en trakt eller en remsa, så att angränsande skogar fördärfvas.

Man får vidare icke glömma, att när det är fråga om dem, som sitta inne med landets förvärfskällor, staten har skyldighet att tillse, att dessa personer icke hänsynslöst utnyttja dessa källor till förfång för sina grannar och det allmänna. Sålunda äro enligt mitt förmenande rättvisa och billighet i detta fall något annat än utskottet påstår.

Som jag nämnde har utskottet icke lämnat någon som helst utredning rörande de kostnader, som skulle drabba statsverket genom öfvertagande af handtlangningskostnaden. Man får därför icke tro, att det är fråga om en ringa penning. På dessa skogar sysselsättas 10—15 jägmästare under en tid af 5 månader årligen, och handtlangningskostnaderna vid utsyningarna uppgå nog till 10,000 à 15,000 kronor om året. Utskottets ordförande har redan påpekat konsekvensen, om Riksdagen bifaller en sådan lagändring, nämligen att skogsägarna i de andra landsdelar, där inskränkning i afverkningsrätt och utsyningstvång förefinnas, skola komma med samma fordran på befrielse från skyldigheten att bekosta handtlangningen. Endast i Lappland utgöra de områden, som äro underkastade utsyningstvång 1 1/2 miljon hektar produktiv mark. Då kan man tänka sig, hvilka områden det blir fråga om, ifall vi lägga härtill Norrbottens och Västerbottens läns kusttrakter samt Särna socken och Idre kappellag i Dalarne. Vi komma då säkerligen upp till en utgifts-

summa för handtlangning af bortåt 100,000 kronor om året. Jag frågar, om det kan vara rimligt att vara med om något sådant. Det synes mig så mycket orimligare, att i detta fall staten skall betala handtlangningskostnaden, som i de andra fall staten tillhandahåller tjänstemän till enskildes hjälp den enskilde skall betala handtlangningen, såsom t. ex. då biträde af statens landtbruksingenjör för torrläggning o. d. lämnas.

Här råder enahanda förhållande som vid utsyningsförrättningar i skogarna. Under sådana förhållanden tycker jag, att detta förslag bör afvisas, sedt äfven från den synpunkten.

Slutligen har här talats om, att det skulle vara rättvist, att ägarne af dessa skyddsskogar åtnjöte den ifrågavarande friheten med företräde framför öfriga skogsägare. Jag tycker snarare tvärtom. Enligt lappmarkslagen får skogsägaren vidkännas ganska dryga utgifter för utsyningen, och denna lag föreskrifver, att han icke får hugga annat än efter uthållighetsprincipen. I afseende å skyddsskogarna finns icke någon sådan inskränkning. Han hugger så mycket han vill men med bibehållande af markens produktionsförmåga, så att skogens återväxt möjliggöres. Ingen annan inskränkning finnes sålunda än att han icke får hugga till sin egen och grannars skada.

Då jag således, herr talman, har den åsikten, att det skulle vara olämpligt och skadligt, om utskottets hemställan bifölles, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Ros: Den sista ärade talaren har sagt, att utskottet, eller dess majoritet, behandlat frågan endast efter subjektivt tycke och icke bedömt den objektivt. Det synes mig tvärtom, som om man bedömt frågan objektivt, då man uteslutande ställt sig på rättvisans och billighetens ståndpunkt och på sådant sätt skärskådat frågan. Äfven om man därmed skulle kvälja högre dom, kan jag icke underlåta att uttala såsom min mening, att redan den nuvarande lagen med dess ordalydelse borde tolkas, såsom motionären här föreslagit. Jag gör det icke minst därför att, efter de upplysningar jag erhållit från tillförlitligt håll, är tillvägagångssättet vid dessa utsyningar sådant, att stämplingen står i oupplösligt sammanhang med utsyningen. En skogsägare, eller innehafvare af skogsmark, begär hos den skogstjänsteman, som har tillsyn öfver skyddsskogsområdet, att få på det eller det området största möjliga antal träd utsynade. Tjänstemannen beger sig till området, åtföljd af kronojägare och nödigt manskap, stämplare, samt pekar ut de träd han anser böra kunna afverkas utan att därmed skyddsskogsområdets bestånd äfventyras. Huru skulle man då praktiskt taget kunna tänka sig, att staten skulle kunna först genom sin tjänsteman peka ut och säga »De och de träden får innehafvaren af skogsmarken taga», utan

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

att man på samma gång ombesörjer, att dessa träd blifva utmärkta. Om det ginge till på samma sätt som vid utstämpling på statens skogar, liksom på de trakter, där dimensionslagen gäller, då kunde man skilja på de särskilda begreppen *utsynning* och *stämpling*. Men så synes mig icke vara händelsen i fråga om dessa skyddsskogsområden.

I likhet med den förste ärade talaren vill jag ingalunda bestrida, att genom all undantagslagstiftning i fråga om skogsvård inskränker statens intresse den enskildes dispositionsrätt, men mig synes, som skulle det vara en betydlig skillnad emellan det statsändamål, som fylles genom denna skyddsskogsområdeslag, och det statsintresse man sökt tillgodose genom dimensionslagen i Norrland och äfven genom lagen angående vård af enskildes skogar i öfriga delar af landet. Genom dessa senare lagar vill naturligtvis staten skydda skogens bestånd i hela landet och därigenom på samma gång gagna den enskilde skogsägaren. Det är tydligt och klart. Men genom denna undantagslagstiftning i fråga om skyddsskogsområden går staten ännu ett steg längre. Den skyddar visserligen den enskilde skogsägarens område, men den går, som sagdt, ännu längre. Den försöker med detta skyddsskogsområde uppressa en mur, ett skyddsvärn mot den nedrifvande naturkraften, mot fjällgränsens nedglidande. Just därför händer det, att skogstjänstemannen måste neka skogsägaren att afverka så pass mycket, som han eljest skulle kunna få, om han icke råkat få sitt hygge just på en bergssluttning eller en trakt ofvan skyddsskogsgränsen. Det är så mycket vådligare för den enskilde skogsägaren, som man icke visste det vid skiftesläggningen, utan det har blifvit ett minus i värde på hans skog, detta intrång i den enskilda dispositionsrätten. För mig står det tämligen klart, efter moget öfvervägande, äfven om jag i början var tveksam, att man mycket väl med paragrafens nuvarande ordalydelse kan tolka utsynning såsom innefattande äfven utstämpling, och med en sådan tolkning är ju saken klar, då det står, att utsynning skall ske på statens bekostnad, medan det däremot, i fråga om dimensionslagarna tydligen står, att så icke skall ske.

Nu kommer jag till det skäl, det motiv, som naturligtvis är af den största betydelse, motivet om dessa konsekvenser — farliga, det erkänner jag gärna — som skulle kunna blifva en följd af ett eventuellt bifall till utskottsmajoritetens förslag, nämligen möjligheten af att kanske redan vid nästa riksdag framkomma motioner, om att denna kostnadsfria utstämpling skall utsträckas till dessa stora områden, för hvilka dimensionslagen gäller. Det är naturligtvis ingen konst att uppkonstruera orsaksförhållanden mellan det ena och det andra beslutet. På så sätt kan man skrämman sig själf och andra från äfven de klokaste

beslut, ty man kan alltid tänka sig, att en framtida Riksdag kan uppkonstruera ett kausalförhållande med ett föregående beslut, som kan föranleda till ett annat. Men då jag, som jag nyss hade äran antyda, gör en bestämd skillnad emellan det statsändamål, som skyddsskogslagstiftningen söker fylla, och det statsintresse, som tillgodoses genom de andra skogsvårdslagarna, kan jag icke låta mig afskräckas af fasa för dessa konsekvenser. Man får väl dock tänka sig möjligheten af, att äfven kommande Riksdagar skola kunna lika sundt och moget bedöma dessa förhållanden som vi.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Barthelson: Jag har blifvit uppkallad af den siste ärade talarens yttrande rörande skillnaden mellan begreppen utsyning och stämpling. Jag anser det olämpligt att här ingå i närmare diskussion af dessa begrepp, men jag vill endast konstatera, att vi kunna nöja oss med den tolkningen, att stämpling är den vid förrättningen nödiga handtlangningen. Såsom jag i mitt föregående anförande nämnde, är det ju vid många andra förrättningar nödigt att hafva handtlangningsbiträde. Om man t. ex. vill afväga ett vattendrag, måste man därvid äga en person till hjälp, som håller afvägningsstången m. m.; och icke brukar man därför uppkonstruera särskilda begrepp med afseende å denna afvägning och handtlangning, utan handtlangningen är lika naturlig som nödvändig för förrättningens fullbordande. På samma sätt är det med stämpling för utsyning. Man måste äga tillgång till handtlangning för att kunna göra en sådan.

Den ärade talaren nämnde ock, att om denna lag tillkommit innan skiftesläggningen, skulle det blifvit ett helt annat resultat i afseende på dessa skogar. Det tror ock jag. Men jag tror, att det hade gått alldeles i motsatt riktning mot hvad den ärade talaren antager. Jag tror, att om man hade vetat, att dessa skogar skulle blifva rationellt skötta, så hade skogsanslagen blifvit mycket mindre.

Herr Liedberg: Jag har icke mycket att tillägga utöfver hvad som redan anförts, men jag skall dock be att få säga några ord.

Då den allmänna skogslagen blef antagen, insåg man, att vissa speciallagar voro nödvändiga vid sidan däraf. Då stadfästes skyddsskogslagen, lapplandslagen och gottlandslagen. Jag talar nu blott om de viktigaste. Lagstiftaren skrifer i två af dessa lagar, att all handtlangning som behöfs skall betalas af sökandena själfva. Detta gäller lapplandslagen och gottlandslagen. Men i skyddsskogslagen står icke ett ord därom. Där står, att skogs-

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

Om kostnadsfri utstämpling af till försäljning afædt virke inom skydds-skogsområde.

(Forts.)

ägaren har icke rättighet att taga ett enda träd från sin mark till försäljning, utan att kronan skall utsyna det utan kostnader från sökandens sida. Då kan man fråga: Hvad menas då med utsyning? Reservanterna, åtminstone somliga af dem påstå, att utsyning kan delas i två moment, det första en förberedande åtgärd att se till, om skogen är så beskaffad, att där finnes något att taga, det andra utstämplingen. Men jag frågar, hvad är utsyning utan utstämpling? Det är, som herr Barthelson sade om utskottets utredning i denna fråga, af noll och intet värde. Då lagstiftaren skrifver tre sådana lagar ungefär samtidigt, 1903 och 1904, hvarför utsättes då i två af dessa tydligt, att vissa kostnader skola bestridas af sökanden, och hvarför nämnes i den tredje lagen icke ett ord därom, om icke därför att lagstiftaren ansett, att dessa skyddsskogsområdesägare, som falla under denna lag, stå under ett starkare förmynderskap af staten än andra skogsägare? Och det är min fulla öfvertygelse att de så göra.

Det är redan framhållet af en föregående talare, att det kan finnas tillfällen, där man skulle kunna afverka på dessa skyddsskogsområden ganska afsevärda virkesmängder, men för att icke äfventyra fjällgränsen förhindras ägaren att taga någon skog. Detta är väl till förfång för ägaren. Man kan väl icke tolka lagen på annat sätt. Man skall väl skrifva en lag så, att den som har någorlunda sundt förstånd kan läsa den.

Nu säger en föregående talare, att denna tolkning skulle medföra sådana förfärliga kostnader, ända till 100,000 kronor. Inom utskottet beräknade man emellertid kostnaderna till 10—15,000 kronor. Men jag tycker för min del, att kostnadsfrågan är en underordnad sak, blott lagen blir rätt tolkad. Skrifver man en lag, bör lagstiftaren, som sagdt, skrifva den så, att den som kan läsa innantill kan förstå läsa den.

Då emellertid domänstyrelsen och en länsstyrelse stannat i komplett olika beslut i denna sak, tycker jag här är anledning att vidtaga rättelse.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Jonsson: Då jag på sin tid var ledamot af den kommitté, som afgaf förslag till lagen i fråga, torde det vara på sin plats, att jag anger den uppfattning, som inom kommittén låg till grund för framställningen i lagens första paragraf. Den var alldeles gifvet sådan, att staten skulle bekosta alltsammans, som hade samband med utsyningen, och skälen till att kommittén ansåg detta nödvändigt, skall jag be att få i korthet angifva.

Kommittén hade i uppdrag att se till hvilka åtgärder som i allmänhet för skogshushållningen lämpligen borde vidtagas. Kommittén framlade på sådan grund förslaget till lag om vård

af enskildes skogar. Den grundade sig på, att afverkning må bedrifvas huru som helst, blott den sker så, att skogens återväxt icke äfventyras. Ifrågavarande lag återigen hade en helt annan uppgift att fylla, nämligen att söka förekomma, att fjällgränsen västerifrån undan för undan skulle tränga sig ned på de bygder, som för närvarande voro under kultur och ägde skog till skydd för dessa kalla nordliga vindar, som äro orsaken till fjällgränsens nedträngande. Det var då naturligt, att, när icke lagen angående skogsvård antog en strängare innebörd än den gjorde, man icke kunde komma och ålägga skogsägare uppe i Jämtland t. ex., att de finge lof att sköta sina skogar på ett helt annat sätt, än hvad lagen angående vård af enskildes skogar medgafve, och därjämte åtaga sig betydande kostnader för handtlangning vid utstämpling. Det syntes kommittén, som om det icke vore rim och reson i att gå så strängt till väga, som åtskilliga talare här betonat, utan det borde ligga i sakens natur, att när man stipulerade sådant intrång på den fria dispositionsrätten som det här gäller, skulle åtminstone staten åtaga sig de kostnader, som voro förenade med en tillämpning af denna lag om skyddsskogar.

Nu har man här förmenat, att om man skulle bifalla framställningen i fråga, och staten således framdeles äfven skulle betala en handtlangning, som är en följd af utsyning, skulle man snart få framställningar rörande samma sak från skogsägarna inom Lappmarken, Norr- och Västerbotten etc., och att därmed gärdet skulle vara uppgifvet. Det skulle icke vara möjligt att kunna hålla stånd emot ett anlopp ifrån det hållet. Men den farhågan synes mig vara alldeles oberättigad, ty vi skola tänka på under hvilka förutsättningar båda dessa lagar kommo till stånd. Beträffande lappmarksskogarna i Norr- och Västerbotten skedde inskränkningen, om icke precis i samband med, så dock alldeles naturligt till följd därpå, att vid afvittringen tilldelades dessa trakter mycket större skogsanslag, än hvad som eljest möjligen skulle hafva kunnat äga rum, och för detta ändamål ansåg sig staten och hafva rätt att föreskrifva sådana inskränkande åtgärder, att dessa skogars bestånd för framtiden skulle vara betryggadt. Hvad Jämtland beträffar, var afvittringen expedierad lång tid, förrän denna lag kom till stånd, och under afvittringen har icke den hänsyn tagits till samma förhållande som i förenämnda båda län. Således kan man här icke gå ut ifrån, att förhållandena äro jämförbara i afseende å skyddsskogar i Jämtland och, när man tränger längre norrut, i Väster- och Norrbotten.

Herrarna få ovilkorligen lof att tänka på, att de inskränkningar, som här äro gällande för skogsägare med afseende å skyddsskogar, ofta nog gälla den mindrevärdiga skogen, dåligt

Om kostnadsfri utstämpling af till försäljning afsedt virke inom skyddsskogsområde.

(Forts.)

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäkring
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

växande, korta trubbiga träd, som hafva mycket litet värde för skogsägaren, jämfördt med den skog, som ligger längre från högfjällstrakterna, när det gäller att få värde på den afverkade skogen. Men i alla fall kunna dessa dåliga träd vara af betydelse för skogens ägare att få afverkade. Kostnaderna för utstämpling af dylika mindrevärdiga träd komma att drabba tungt, jämfördt med om skogens beskaffenhet vore af högre värde.

Jag förstår icke, hvarför man skall vara så rädd för konsekvenserna, som enligt min tanke i själfva verket icke finnas, och hvarför man icke skall taga hänsyn till hvad som är billigt i sak, när man går att fatta beslut om denna affär. Jag säger, som en eller annan talare förut yttrat, att första paragrafens ordalydelse synes mig vara så tydlig som den är, nämligen att staten borde betala det hela, men när tolkningen af denna paragraf blifvit sådan som den är, torde en skrifvelse i frågan därför vara behöfelig, och på denna grund är det, som jag ock ber att få yrka bifall till utskottets framställning.

Herr Odelberg: När herr Fahlén uppträdde, sade han, att skogsvårdskommitténs mening aldrig varit annat, än att utsyning skulle vara helt och hållet fri från dessa skyddsskogsområden och att staten således skulle betala äfven handtlangningen. Jag tänkte protestera mot att detta varit skogsvårdskommitténs mening, men nu, sedan en ledamot af kommittén förklarar, att det verkligen varit kommitténs mening, får jag naturligtvis böja mig därför. Men det förvånar mig i allra högsta grad, ifall hela kommittén varit ense om, en sådan sak som att slå in på en princip, som aldrig någonsin förut tillämpats i vårt land vare sig på skogslagsstiftningens eller annan lagstiftnings område — det förvånar mig, säger jag, att i sådant fall icke ett ord därom, förekommer i kommittébetänkandet. Jag har sökt igenom kommittébetänkandet, domänstyrelsens utlåtande och den kungl. propositionen, men ingenting finnes där sagdt om att detta undantagsförhållande skulle beredas skogsägarna inom skyddsskogsområdena. När kommittén gjorde sig så mycket besvär att räkna ut hur stor areal skulle afsättas till skyddsskog, skulle kommittén ock hafva upplyst Kungl. Maj:t hvilka kostnader skötseln af dessa skogar skulle medföra, men därom finnes icke ett ord. Men hvad jag kan bestämt förklara är, att Kungl. Maj:t år 1903 aldrig tänkt, att kommitténs mening var sådan, när kommittén skref första paragrafen så som den gjorde. Och jag undrar, om herr Jonsson hade så rätt, då han sade, att det vore helt naturligt enligt bestämmelserna i denna första paragraf, att staten äfven skall ersätta handtlangningskostnaderna. Där står: »att annan afverkning än till husbehof må äga rum

endast efter utsyning, som på statens bekostnad af skogsstatens tjänstemän verkstalles».

Herr Fahlén sade, att i andra undantagslagar uttalas fullt tydligt, hvilka kostnader vid utsyningar skola drabba staten och hvilka den enskilde. Jag ber då att få hänvisa till § 4 i förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbotten län. Denna paragraf lyder: »Skogsägare vare ej pliktig att för utsyning eller stämpling, hvarom i 3 § eller 4 § sägs, vidkännas annan kostnad än godtgörelse till förrättningsmannen för den tid, förrättningen å stället upptager, i hvilket afseende skogsägaren skall erlægga såsom arfvode för hvarje dag 5 kronor äfvensom förse förrättningsmannen med kost och husrum» etc. Jag frågar herr Fahlén: är bestämmelsen här så tydlig, att ej skogsägaren kan göra anspråk på att erhålla godtgörelse af staten för handlangningskostnaden? Så har också skett, dock utan resultat.

Herr Olof Jonsson talade om den synnerligen stora inskränkning i dispositionsrätten, som är pålagd ägare af skog inom skyddsskogsområdet. Jag undrar, om icke dispositionsrätten öfver skog är lika inskränkt för skogsägare på Gottland. Inom Gottlands län får icke heller ett enda träd huggas utan efter utsyning. Detta är väl en lika skarp undantagslag som lagen angående skyddsskogar. Jag kan därför fortfarande icke se något berättigande i herr Olof Jonssons påstående, att ägare af skyddsskogsområde äro sämre ställda än många andra ägare af skog i landet, hvarför jag, herr talman, fortfarande också tillåter mig yrka bifall till reservationen.

Herr Gezelius: Jag ber endast att få lämna ett par uppgifter från Kopparbergs län, hvilka bestyrka riktigheten af den utaf herr Olof Jonsson följda tankegången. För Särna och Idre gäller utstämplingstvång, men det stadgades på samma gång, som Kungl. Maj:t bestämde afvittringsomfattning och hur stort skogsanslag alltså vederbörande jordägare erhöilo. Det är gifvetvis en väsentlig skillnad mot en lagstiftningsåtgärd, som tagit sig det uttryck — åtminstone på sina håll i länet — att skyddsskogsgränsen dragits tvärs öfver skifteslagen, så att vissa delägare blifvit underkastade skyddsskogsagstiftningen och andra icke. Vid skiftesläggningen togs gifvetvis icke någon hänsyn till en sådan lagstiftning, som först sedermera tillkommit.

Här har sagts, att skyddsskogsagen tillkommit i ägarnas af skyddsskogsområdet eget intresse; det är de, som hafva fördelen däraf. Man kan nu tvista om, huruvida det öfver hufvud taget kan anses vara en fördel för en person, att det göres inskränkning i hans fria disposition öfver hans tillhörigheter. För

Om kostnadsfri utstämpling af till försäkring afseende virke inom skyddsskogsområde.
(Forts.)

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

min del tror jag icke detta är en fördel af den art, att den bör särskildt betalas. Jag skulle våga påstå, att redan en hänvisning till ordet »skyddsskog» är tillräcklig för att visa, att syftet med denna lagstiftning är i ojämförligt väsentligaste rummet att åstadkomma skydd, icke för ägaren till hans lilla område, utan för hela landet. Det veta vi ju redan, och det har här med styrka framhållits, hur fjällgränsen flyttat sig kolossala sträckor söderut. Det är för att förekomma detta för framtiden, som ifrågavarande institut tillkommit.

En annan konsekvens, som det också hotats med, är, att det skulle kosta kanske 100,000 kronor om året att bifalla den här gjorda framställningen. Det må vara en rättvis begäran, men vi skola akta oss för att bifalla den, ty det skulle komma att ställa sig så dyrt. Det resonemanget begriper jag icke. Jag är icke rädd att taga den konsekvensen, om så skulle behövas — då jag är öfvertygad om billigheten och rättvisan i den gjorda framställningen.

Herr Berg, Lars: Det är ju visserligen sant, att skyddsskogen är tillkommen för att jämväl skydda landet nedom fjällen, men däraf följer, att skyddsskogen i första hand och främst skyddar den närmaste ägaren, ty där sker fjällets inträngande på kulturmarken så hastigt, att det icke behöfves mera än en mansålder, förrän man ser de tydliga verkningarna däraf. I motsats till den föregående ärade talaren synes det mig därför, att man med fullt fog kan säga, att omhandlade åtgärd i första rummet är gagnelig för den enskilde skogsägaren — fastän den visserligen är gagnelig äfven för det allmänna.

Det är emellertid icke det, som uppkallade mig, utan det var ett yttrande af en talare på Gäfleborgsbänken, vill jag minnas, som sökte hämta stöd för att staten skulle betala utstämplingskostnaderna och handtlangningskostnaderna däri, att i Jämtland nybyggarna och hemmansägarna vid afvittringen fingo *mindre* skogsanslag, än fallet var i Norr- och Västerbotten. Detta är sant i afseende å de i afvittringsstadgan förekommande bestämda siffrorna för tilldelningen af skogsmark, men det är icke sant i öfrigt, utan det är motsatsen mot hvad som blef fallet. Det är nämligen bestämdt i afvittringsstadgan, hur stor areal skall tilldelas hvarje mantal i fullgradig skog. Men då beror ju hela frågan om skogsanslag på skogstaxeringen, och särskildt på bedömandet af hvad som borde räknas som »impediment», därtill under tidigare skeden ofta hänfördes stora sträckor mer och mindre duglig mark. Emellertid har taxeringen med tiden blifvit allt noggrannare och skarpare. Ju mindre kronan fick i behåll längst norrut — dess noggrannare taxerade man återstoden. Man fick i alla fall i Norrbotten kanske tre till tio gånger graden.

För tusen tunnland i grad fick man kanske tre till tiotusen tunnland i märke, visserligen mer eller mindre full af impedimenter.

I Jämtland, där afvittringen gick tidigast, var tilldelningen och mätningen under förra delen af 1800-talet så oordentlig och otillfredsställande, att när man granskar en jämtländsk afvittringskarta från skogsgränsen, finner man, att kartan delvis måste vara ritad på fri hand och att förrättningen häri verkligen närmar sig en skandal. Jag ber att få upplysa herrarna, att jag under många år varit chef för det nordligaste länets afvittring och att jag sen yngre år med intresse följt afvittringsverkets gång i Norrland tills nu, på grund hvaraf jag anser mig behörig och jämväl pliktig att intyga, att man icke kan lägga afvittringsstadgornas olika bestämmelser om skogsanslag till giltig grund för befrielse för skyddsskogsägarna i södra Norrland från att som andra betala handtlangningskostnaderna vid utstämplingen, ty de hafva fått bäst och mest af kronans skog. För att ytterligare bestyrka sanningsenligheten af mitt påstående och för att visa, att det fula ordet »skandal», jag nyss använde, knappast är för starkt, vill jag bland annat anföra, hurusom man rent af glömde bort urinvånarna i dessa trakter, lapparna; man glömde alldeles att tillgodose deras uppenbara rätt och renskötselns behof; därom finns icke nämndt ett ord i afvittringsstadgan för Jämtland. Däremot alla, som med sina ägor lågo uppefter skogsgränsen, tilldelades icke allenast storartade vidder inom denna gränsen, utan af tanklöshet eller lättja eller hvad man skall kalla det, så när man kom till skogsgränsen, linjerade man upp byarnes råskillnader med raka linjer till norska gränsen, så att det närmast skogsgränsen belägna hemmanet fick icke blott skogsanslag som alla andra, utan äfven 1—2 kvadratmil fjäll till norska gränsen med rester i dalarne af vacker reliktskog. Lapparna blefvo fullkomligt rättslösa. Nå, jag har anfört detta blott för att visa, hur det gick till med den jämtländska afvittringen och hvilket verkligt öfverflöd dessa hemmansägare fingo i skogsanslag.

När så är förhållandet och när denna skyddsskogslagstiftning länder dem främst till fromma, anser jag, att utskottet har i förevarande sak orätt förfarit, medan däremot reservanternas rätt bedömt saken; därför anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Grefve Wachtmeister: Jag kan icke neka till, att, när denna skyddsskogslag kom till, man kände det som ett ganska våldsamt ingrepp i äganderätten och särskildt rätt hårdt för dem, som köpt afverkningsrätt och kanhända hade blott ett par tre år kvar, men som genom denna skyddsskogslag icke fingo taga ut, hvad de ansågo vara sin fulla rätt att taga.

Om kostnadsfri utstämpling af till försäljning afsedt virke inom skyddsskogsområde.

(Forts.)

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.*

(Forts.)

Vidare kan jag icke heller neka till, att, när man läser första paragrafen i lagen om skyddsskogar, man finner, att där är det något som är otydligt. Men det synes mig, att herr Odelberg nyss genom den jämförelse, han gjorde med hur Väster- och Norrbottens dimensionslag är stilerad har fullkomligt påvisat, att samma otydlighet, om man så vill, vidlåder äfven denna lag; och att dimensionslagen, hvilken mycket länge ägt bestånd, alltid tillämpats så, att handräckningen skulle lämnas af jordägaren, det veta herrarna. Det förhåller sig icke så, som herr Liedberg sade, att det i denna lag tydligt utsåges, att handräckningen skall lämnas af jordägaren. Det är så pass litet tydligt, att, enligt hvad jag har mig bekant, det icke är så länge sedan framställning gjordes från jordägare i Västerbottens län, att staten skulle betala handräckningen.

Jag har fäst mig vid, att en del personer, däribland särskildt herr Olof Jonsson, sökt bagatellisera frågan om de konsekvenser, som en skrivelse i af utskottet föreslagen riktning skulle hafva i afseende å de öfriga lagarna. Herr Olof Jonsson jämförde denna skyddsskogslag och dess tillkomst med Lappmarkslagen och dess tillkomst, och hvad han sade därom, däri vill jag gifva honom rätt. Det förhåller sig alldeles så, som han yttrade. Men herr Olof Jonsson undgick på ett mycket skickligt sätt att tala om den lag, som gäller i Norr- och Västerbotten i landet mellan Lappmarken och Bottenhafvet. Den lagen tillkom på alldeles samma sätt som skyddsskogslagen; den tillkom, därför att man började frukta, att klimatet i dessa trakter skulle blifva alldeles försämradt genom den ohejdade skogssköfvingen; och när denna lag tillkom, gjorde sig nog ganska allmänt den känslan gällande, att det var ett ganska svårt ingrepp i äganderätten, som då företogs. Jag kan medgifva, att denna känsla kanhända icke var fullt så stark just då, därför att de mindre dimensionerna på den tiden icke hade det värde, som de nu hafva. Men de hafva nu fått värde, hvilket haft till följd, att det på senare tiden har varit svårt för skogsstyrelsen här i landet att skaffa folk för att göra alla dessa utstämplingar af undermåligt virke i Väster- och Norrbottens kustland. Om herrarna följde med, då herr Odelberg läste upp § 4 i Västerbottenslagen, märkte herrarna, att skogsägaren skall betala icke allenast utstämplingen — på det sättet har lagen tolkats — utan äfven 5 kronor om dagen + husrum och vivre åt jägmästaren. Det är således mer, än hvad som kommer i fråga med afseende å skyddsskogar.

Vidare har man här velat göra gällande, att man icke skall tänka på kostnaderna, ty om hvad här begäres är riktigt, så får man icke afskräckas af kostnaderna därför. Jag kan ju gifva ett visst erkännande åt detta resonemang. Men när det på sina håll sägs, att kostnaderna komma att blifva obetydliga, vill jag

bestämt, opponera mig mot det påståendet. Herr Barthelson angaf här en siffra, hvilken jag hört, att han nämnt redan inför utskottet, 10—15,000 kronor. Denna siffra synes mig vara alldeles för låg. Jag är icke för tillfället i stånd att lämna bestämda uppgifter i detta hänseendet, men enligt hvad jag hört om dessa kostnader, skulle de vara betydligt större. Jag vill äfven betona, att siffran i och för sig icke blir så stor, om jordägaren skall betala handräckningen, som den blir, om staten skall betala den. Det blir naturligtvis betydligt dyrare, om en jägmästare kommer till en trakt och säger, att han behöfver handtlångare.

Herr Fahlén yttrade något om att skogsstaten borde hafva för ändamålet särskildt anställd personal, kronojägare och andra, som skulle göra dessa utstämplingar. Jag tror, att vi ej hafva så godt om kronojägare, att detta låter sig göra.

Det synes mig, att det skulle vara riskabelt att gå med på denna skrifvelse till Kungl. Maj:t. Då jag icke kunnat känna mig öfvertygad af de utaf utskottet anförda skälen och då jag är mycket rädd för de konsekvenser, hvilka torde följa af en sådan skrifvelse som den här föreslagna, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till den vid förevarande utlåtande fogade reservationen.

Herr Lindblad: Då jag inom utskottet uttalat samma mening som den, hvilken innehålles i reservationen, men af särskild anledning icke var närvarande vid beslutets fattande och därför icke kunde få mitt namn anteckadt bland reservanternas, vill jag här tillkännagifva, att jag delar reservanternas mening. I likhet med den siste ärade talaren skulle äfven jag vilja framhålla, att skillnaden i tillämpningen af Väster- och Norrbottenslagen å ena sidan samt denna skyddsskogslag å andra sidan är mera skenbar än verklig, hvarför jag för min del icke kan vara med om en lagändring — ty trots allt, är det dock här fråga om en lagändring, och herr Liedberg må säga hvad han vill, så hafva vi ändå Kungl. Maj:ts uttalande i en helt annan riktning.

Om utskottets mening skulle blifva gällande, är det för öfrigt också en brist härutinnan, att det icke finns någon garanti för, att dessa kostnader skola hållas inom skäligen belopp. Jag yrkar, att detta bör vara första villkoret, så att icke dessa kostnader skola kunna genom skogsägarens åtgöranden förstoras, så att de blifva rent oskäligen.

Herr talman, jag anser mig, som sagdt, icke kunna vara med om en lagändring i antydd riktning, hvarför jag för min del hemställer om bifall till reservationen.

Herr Barthelson: De invändningar, som vissa talare gjort mot reservanternas hemställan, synas mig hafva blifvit så

*Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.
(Forts.)*

Om kostnadsfri
utstämpling af
till försäljning
afsedt virke
inom skydds-
skogsområde.

(Forts.)

sakligt bemötta, att jag egentligen icke har något att tillägga i sak. I anledning af en del yttranden skall jag dock bedja att få framhålla ytterligare några synpunkter. Att döma af dessa yttranden, förefaller det, som om en stor del af dessa talare hade den föreställningen, att behovet af ifrågavarande handräkning vore särskildt uppkommet till följd af den nya lagen. Detta är emellertid visst icke förhållandet, utan hvarje ordentlig skogsägare har årligen denna kostnad för att utmärka de träd, som skola afverkas. Genom ett bifall till motionen skulle staten egentligen komma att betala de stora sågverksbolagen i Norrland för att de få utmärka de träd, som skola afverkas — hvilket utmärkande ju i alla fall, äfven om lagen ej funnes, måste göras. Det finns knappast ett bolag i Norrland, som icke före afverkningen låter stämpla eller märka de träd, som skola fällas.

Det är endast detta jag velat påpeka.

Herr Fahlén: Jag föranleddes att begära ordet med anledning af ett yttrande af en föregående ärad talare, nämligen det att förhållandena vid tillkomsten af skyddsskogslagen skulle vara analloga med de förhållanden, under hvilka lagen till skydd för ungskogen i Vester- och Norrbottens kustland kom till. Jag tror icke, att detta är händelsen, ty den sistnämnda lagen, dimensionslagen för Vester- och Norrbottens kustland, är tillkommen på grund af framställning från vederbörande landsting, alltså från befolkningen själf.

Hvarje jämförelse mellan de bägge lagstiftningarne synes mig följaktligen i detta sammanhang utesluten.

Herr Odelberg: Här har talats så mycket om de inskränkningar i dispositionsrätten, som åläggas skogsägare i skyddsskogsområde. Jag ber likväl att få påpeka, att enligt skyddsskogslagens § 2 finns en förmån tillerkänd dessa skogsägare, som icke någon annan skogsägare i Sveriges rike har, den förmånen nämligen, att dessa skogsägare kunna påfordra att få marken inlöst af staten. Nämnda paragraf lyder: »Där större inskränkning i ägarens rätt att bruka skogen, än i 1 § sägs, befinnes vara af nöden, förordnar Konungen efter föregången undersökning i hvarje särskildt fall om den inskränkning i förfoganderätten, som af omständigheterna påkallas. Vill ägaren, hellre än att tåla föreskrifven inskränkning, afstå marken, skall den af staten lösas; i ty fall skola de angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof gifna föreskrifter äga motsvarande tillämpning.» — Där finns således en rätt för skogsägaren, som icke någon annan skogsägare har, nämligen att om han anser intrånget vara för svårt, så skall staten inlösa marken.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen jämlikt förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som afslår hvad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 21 och antager det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 34.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra kammaren, finge hemställa, att Första kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 2 nästkommande mars, utse elektorer och suppleanter för anställande af föreskrifna val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Denna hemställan bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 7, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen angående lag om husrannsakan, och

nr 8, i anledning af väckt motion om tillägg till §§ 41 och 44 konkurslagen,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr Cavalli erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig att till kammaren göra en framställning eller en anhållan, under hemställan, att den måtte varda af kammaren bifallen.

Jag anhåller att inför kammaren få afsäga mig den plats, som kammaren lämnat mig i Riksdagens bevillningsutskott. Den långa tid af 21 år, under hvilka jag arbetat i utskottet, däraf på det sjuttonde såsom ordförande, torde gifva fog för den anhållan, om hvars bifallande jag redan anhållit.

På gjord proposition biföll kammaren herr Cavallis gjorda afsägelse af honom lämnadt uppdrag att vara ledamot i bevillningsutskottet.

Ordet lämnades därefter på begäran till

herr Hammarström, som yttrade: Det kan måhända synas obehöfligt att här framhålla, hvilken förlust icke blott bevillningsutskottet, utan äfven Riksdagen i sin helhet lider genom herr Cavallis afgang ur utskottet och från ordförandeplatsen i utskottet. Men jag är viss om, att åtminstone och i främsta rummet alla de, som på nära håll varit i tillfälle att iakttaga den oväld, den skicklighet och den kraft, hvarmed herr Cavalli under en lång följd af år fört ordförandeklubban, skola i likhet med mig beklaga hans afsägelse. Och jag är äfven viss om, att jag gett uttryck åt en allmän uppfattning icke blott inom utskottet, utan ock inom kammaren, då jag nu uttalat detta beklagande.

Vid slutet af detta anförande reste sig kammarens öfriga ledamöter nästan mangrannt.

Herr Trygger fick ordet och yttrade: Jag skall anhålla, att kammaren ville besluta utse 10 suppleanter för de valmän, som hafva att välja fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret.

Härtill lämnade kammaren på gjord proposition sitt bifall.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet de under sammanträdet aflämnade kungl. propositionerna.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande nr 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landförsvarsdepartementet.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades friherre *Trolle* från och med den 28 innevarande februari till och med den 8 nästinstundande mars.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,10^e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 1 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående reglering af löneförhållandena m. m. vid försäkringsinspektionen;

2:o) med förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor; och

3:o) med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa.

Justerades protokollet för den 22 nästlidne månad.

Herr Trygger erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få föreslå, att kammaren måtte besluta att vid plenum i morgon välja en suppleant i bevillningsutskottet.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 20, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 7 och 9 §§ i lagen om val till Riksdagen, samt nr 21, i anledning af väckta motioner med förslag till ändrad lydelse af §§ 25 och 28 i förordningen om kommunalstyrelse i stad, §§ 11 och 14 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt §§ 6 och 8 i förordningen om landsting.

Föredrogs, men bordlades änyo på flera ledamöters begäran följande den 26 sistlidne februari bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtanden nr 4 och 14—16, lagutskottets utlåtanden nr 9—14 äfvensom jordbruksutskottets utlåtanden nr 22—30.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående reglering af löneförhållandena m. m. vid försäkringsinspektionen.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor, och

2:o) med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa, blefvo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.